

Spiekerskorne

Internet en het vak Nederlands

In deze bijdrage wil ik drie concrete Internet-projecten voorstellen die vorig schooljaar in het Sint-Godelievecollege in Gistel hebben plaatsgevonden.' Ik wil hierbij niet nalaten om de valkuilen die wij ontmoet hebben, aan te duiden of de vinger op de wonde te leggen waar het bij ons fout liep. Onze school telt 700 leerlingen uit aso- en tso-richtingen. Vorig schooljaar beleefden we ons eerste jaar 'Internet op school'. We kregen subsidies van de Vlaamse regering in het kader van de educatieve toepassing van informatie- en communicatietechnologie in het onderwijs. We stelden ons project ook voor aan Digikids (<http://www.digikids.be/>), maar daar waren we geen laureaat. Ons Internet-adres is <http://www.ping.be/sigo>. Zelf ben ik leraar Nederlands en Engels en coördinator van het Internet-project van de school.

Gilbert Deketelaere

Bij ons project mochten we vooral rekenen op de coördinatie tussen de vakken Nederlands en informatica. Samenwerking is essentieel om een Internet-project te doen slagen. Dat is ook een grote meerwaarde: leerlingen zijn met hetzelfde bezig op verschillende vlakken. Ons Internet-project sluit aan bij de volgende aspecten van het schoolwerkplan:

- (1) de traditie van het project 'leren leren'. Door gebruik te maken van Internet moeten leerlingen zich realiseren dat het leren ook buiten de school kan, eventueel individueel, los van traditionele leermiddelen en hun eigen taal en bevrijd van aardrijkskundige grenzen.

- (2) de traditie van het eindwerk voor zesdejaars. Omdat leerlingen vroeg of laat in het hoger onderwijs een scriptie moeten maken, willen we hen hierop voorbereiden. Iedere leerling schrijft, onder begeleiding van een mentor, een eindwerk over een gekozen onderwerp. Daarbij moeten ze rekening houden met heel wat vormelijke en inhoudelijke eisen. Tot nu toe zochten de leerlingen informatie in bibliotheken. Vanaf vorig schooljaar werd dit uitgebreid met elektronische media, zoals cd-rom en Internet.

Het project is longitudinaal uitgevoerd in de laatste drie jaren van het secundair onderwijs. Internet is immers zo'n veelomvattend

medium dat een gespreide behandeling de grootste kans op slagen biedt. In het vierde jaar (*de initiatiefase*) hebben we het medium van dichtbij verkend in de lessen informatica. Verschillende vakken in het vijfde jaar (*de assimilatiefase*) werkten mee aan de kritische verwerking van de informatie die via Internet verspreid wordt. In het zesde jaar (*de integratiefase*) verwachtten we dat de leerlingen de opgedane kennis konden toepassen in hun eindwerk.

DE INITIATIEFASE: HET VIERDE JAAR

Het project voor het vierde jaar was het meest prestigieuze. We werkten rond het thema *'breng je eigen dorp op het Web'*. Belangrijk was hierbij de nauwe samenwerking tussen het vak Nederlands en het vak informatica². De eerste voorbereidingen werden getroffen in de les Nederlands. De

leerlingen kregen de opdracht om in groepjes van drie informatie te verzamelen rond een bepaald aspect van Gistel of Eernegem, zoals bijvoorbeeld de abdij Ten Putte, de Sint-Godelieveprocessie, de toneelvereniging De Gulden Toren,...

Het verzamelen van de bronnen gebeurde enerzijds via het lezen van boeken of artikels en anderzijds via een interview met iemand die veel van het onderwerp afweet. In eerste instantie moesten de leerlingen als huiswerk een zakelijke brief schrijven, die in de les voorbereid werd. De meerwaarde is dat dit een reële situatie is: leerlingen schrijven een brief naar een bestaand persoon, van wie verwacht wordt dat hij of zij zal reageren. In tweede instantie werd de leerlingen geleerd hoe ze best een interview konden afnemen. Ook vragen werden voorbereid. De fout die we vorig jaar begingen, was dat we de vragen die ze effectief zouden stellen, nauwelijks hebben gecontroleerd. Als gevolg daarvan waren sommige interviews waardeloos.

De Sint-Godelieveprocessie

Iedere eerste zondag na 6 juli trekt de Sint-Godelieveprocessie door de straten van Gistel.

- Het leven van Godelieve
- De processie
- De kostuums
- Financiering van de processie
- De spelers
- De medewerkers
- Publiciteit
- Werk van Arnold Lemout voor de processie
- Leuke anekdote
- Praktische informatie over de processie van 12 juli 1998

Toen de leerlingen over genoeg informatie beschikten, kwam het erop aan het materiaal te structureren en een tekst te schrijven. De grote doelstelling van een Internet-tekst is dat het een korte, duidelijke tekst is met de structuur van een waaierschema. In het voorbeeld over de *Sint-Godelieveprocessie* zien we dat het onderwerp opgedeeld is. Elk deeltje behandelt een bepaald aspect, wat te vergelijken is met een alinea. Leerlingen moeten gelijkaardige informatie bundelen en kort weergeven. Achteraf bleek dat een moeilijke opgave te zijn en dit om diverse redenen:

- De introductie over Internet kwam pas later aan bod in de les informatica. De leerlingen hadden dus nog geen besef van de volledige inhoud van de site, de structuur en het uiterlijk van een Web-pagina.
- De leerkrachten Nederlands hebben de leerlingen te weinig begeleid om hun

informatie te structureren. Het was niet de bedoeling om één lange tekst over het onderwerp op Internet te zetten, maar diverse kleinere teksten over de diverse deelaspecten van het onderwerp.

- Wat we ook te weinig gedaan hebben, is het laten herschrijven van de teksten tot ze 'perfect' waren. Dit jaar zullen we dat anders organiseren door de teksten in de klas te laten verbeteren en meer individuele begeleiding te geven.

Daarna begon het werk in de les informatica. De eerste stap was het geven van een Internet-initiatie. De leerlingen maakten kennis met het Internet en kwamen in contact met verschillende aspecten van het Net zoals e-mail, nieuwsgroepen, chatten en zoeken op het WWW. Ze kregen ook een eenvoudige introductie tot de HTML-taal, de taal waarin Web-pagina's geschreven worden.

HTML-taal

Het schrijven van Web-pagina's voor het World Wide Web valt technisch gesproken eigenlijk nogal mee. De tekst die op het Web moet komen, tik je in een eenvoudige tekstverwerker in en voorzie je van codes die de opmaak bepalen. De codes - in HTML-taal *tags* genoemd - worden altijd tussen punthaken (<>) geplaatst. Een nieuwe pagina begint altijd bovenaan met **<HTML>** en eindigt helemaal onderaan met **</HTML>**.

Tussen deze twee tags komt er altijd een verplicht HEAD- en BODY-gedeelte. De HEAD-container **<HEAD></HEAD>** bevat een aantal gegevens die niet op de pagina zelf zullen terechtkomen. De enige container waarvan de inhoud wel zichtbaar wordt in de titelbalk van de browser is **<TITLE></TITLE>**.

De gegevens voor de eigenlijke Web-pagina moeten in de container **<BODY></BODY>** staan. Alle tekst, afbeeldingen, geluiden, filmpjes en nog veel

meer moeten daar dus te vinden zijn. De tekst die hierin getikt wordt, moet voorzien worden van de nodige codes, wil je je tekst opmaken.

Let op het grote verschil met een tekstverwerker zoals *Word*. Een tekst om op het Net te plaatsen, kun je in een eenvoudige tekstverwerker zoals *Kladblok* intikken. Wil je zien hoe de tekst eruit ziet, dan moet je die openen in je browser, dit in tegenstelling tot een WYSIWYG-systeem zoals *Word*.

Een andere manier van werken is een Web-pagina maken met *Frontpage*, wat een WYSIWYG-systeem is. Voorlopig werd *Frontpage* bij ons op school nog niet geïnstalleerd omdat we nog met 486's werken en onder *Windows 3.11*.

Ondertussen was de Internet-werkgroep volop bezig de structuur van de site op pootjes te zetten. We legden de framesetting en de lay-out vast zodat de leerlingen

zich daar geen zorgen over hoefden te maken. De inhoudstabel werd weergegeven zodat de leerlingen een idee kregen waar hun tekst bij hoorde.

Zo kwamen we bij de laatste stap: de geschreven tekst omzetten naar HTML, alle nodige hyperlinks aanbrengen en als het nog even kon wat fotomateriaal verwerken in de tekst. Tijdens een viertal lestijden kregen de leerlingen de kans hun tekst om te vormen tot een Web-pagina. Sommige leerlingen waren zo enthousiast dat ze hun woensdagmiddag opofferden om te helpen met de afwerking van de site. Het kostte de Internet-werkgroep nog vele uurtjes om alles te vervolledigen en te verbeteren, maar het was de moeite waard. Dat het een succes was, blijkt ook uit de leuke reacties die genoteerd werden in ons gastenboek.

DE ASSIMILATIEFASE: HET VIJFDE JAAR

De leerlingen van het vijfde jaar leerden zoeken in on line bibliotheekcatalogi, als voorbereidende stap voor het zoeken naar informatie voor hun eindwerk. In samenspraak met de leraar geschiedenis werden een aantal historische figuren of feiten geselecteerd. Van de leerlingen werd verwacht dat ze op Internet zochten in welke bibliotheek boeken of artikels in verband met hun onderwerp te vinden waren. Dit gebeurde in twee on line catalogi: de VLACC en de LIBIS-catalogus. Voor hetzelfde geld kun je dat natuurlijk doen met bijvoorbeeld letterkundige figuren of literaire stromingen.

ON LINE BIBLIOTHEEKCATALOGI

De VLACC (Vlaamse Centrale Catalogus) is een project van de Vlaamse Gemeenschap. De catalogus bevat de titels van boeken, tijdschriften en artikels van een aantal Centrale Openbare Bibliotheken, zoals die van Antwerpen, Brugge, Brussel, Gent, Hasselt en Leuven. De VLACC is via BIBNET (<http://www.bib.vlaanderen.be>) te raadplegen, dat is de boeiende site van en over Vlaamse bibliotheken. Je kunt in de VLACC zoeken op naam, titel, trefwoord en themawoord (voor de volwassenen- en jeugdfictie).

Een voorbeeld: als je het trefwoord *Mulisch* intikt, levert dat een 50-tal documenten op, allemaal werken over Mulisch. Klik je verder op De aanslag, dan krijg je vijf documenten. Interessant om te weten is dat het niet alleen over boeken (monografieën) gaat, maar ook over tijdschriftartikels en zelfs videomateriaal. Klik je op de lijn onder de auteur, dan krijg je de detailinformatie: bibliografische gegevens en in welke bibliotheken het werk uitgeleend kan worden.

Zoeken in de VLACC op themawoord kan voor een leerkracht Nederlands erg nuttig zijn. Zijn we op zoek naar jeugdboeken over 'verliefd zijn', dan kun je dit themawoord intikken, waarna je een kant-en-klaar overzicht krijgt (273 boeken!) van mogelijke titels.

LIBIS-Net (<http://access.libis.kuleuven.ac.be/libis-ipac/>) is een organisatie van bibliotheken en informatiecentra die een gemeenschappelijke catalogus aanbieden. Een aantal instellingen die deelnemen zijn: Belgacom (Brussel), het Belgische en Vlaamse Parlement (Brussel), de Koninklijke Militaire School (Brussel), de Katholieke Universiteit Brussel, de Katholieke Vlaamse Hogeschool (Antwerpen), de VLEKHO-bibliotheek, de Katholieke Universiteit Leuven. De catalogus is onder andere te raadplegen op naam, titel, onderwerp en trefwoord. Trefwoorden worden best in het Engels ingevoerd. Ook hier kun je te weten komen in welke bibliotheek het document te vinden is.

DE INTEGRATIEFASE: HET ZESDE JAAR

In het zesde jaar wordt van de leerlingen verwacht dat ze de verworven vaardigheden kunnen hanteren en op die manier Internet efficiënt kunnen gebruiken om hun eindwerk te maken. We stelden de volgende doelstellingen voorop:

- de leerlingen moeten een tekstverwerkingsprogramma hanteren voor hun eindwerk waarbij adequate aandacht wordt besteed aan lay-out, grammatica- en spellingcontrole;
- de leerlingen moeten Internet hanteren om hun eindwerk te maken:
 - ze speuren op het WWW naar bruikbare informatie; ze stellen een bibliografisch overzicht op van online bronnen in verband met hun onderwerp; daarnaast geven ze een overzicht van andere elektronische bronnen (b.v. cd-roms);
 - ze vragen via e-mail informatie op bij verschillende instellingen die vertegenwoordigd zijn op het Internet;

- ze proberen via educatieve nieuwsgroepen informatie op te vragen over hun onderwerp;
- de leerlingen vergelijken de digitale informatie met de gevonden gedrukte informatie; zo ontstaat een waardevolle confrontatie waarbij de leerlingen de mogelijkheden en beperkingen van verschillende media exploreren;
- de leerlingen plaatsen hun eindwerk op het net en nodigen bezoekers uit om te reageren op de tekst.

Het Internet-project voor de zesdes is in verschillende stappen verlopen. Rond oktober moesten de leerlingen een tekst klaar hebben voor Internet-gebruikers met de titel van hun eindwerk, een korte beschrijving van de bedoeling ervan en een vraag naar informatie over het onderwerp. Internet-gebruikers werd gevraagd om de leerlingen te helpen documentatie te vinden. Die tekst is dan door mij op Internet geplaatst, zowel in het Nederlands als in het Engels. Vorig jaar kregen we een achttal Nederlandstalige reacties, wat voor ons genoeg was om het dit jaar opnieuw te proberen.

EEN VRAAG OM INFORMATIE

Ik ben Deborah Deschaeck en ik ben leerlinge aan het St.-Godelievecollege in Gistel. Dit jaar moeten we een eindwerk maken. Als onderwerp koos ik Riana Scheepers. Riana Scheepers is een blanke Zuid-Afrikaanse schrijfster. Ze schrijft vooral kortverhalen, maar ze schreef ook reeds een roman. Ze maakte haar debuut in 1990. Riana groeide op in KwaZulu-Natal en kwam zo in contact met de orale verteltraditie en de zwarte vrouwen. Dit zijn alvast twee peilers van haar werk. Heb je informatie over Riana Scheepers, haar werk of de positie van de vrouw in Zuid-Afrika laat het me dan a.u.b. weten. M'n e-mailadres is sigo6d@mail.dma.be. Alvast bedankt. Deborah Deschaeck.

Wat is de educatieve meerwaarde voor het vak Nederlands? De leerlingen leren een tekst schrijven die lezers uitnodigt om te reageren. Daarnaast moeten ze hun vraag kort en duidelijk formuleren en de bedoeling van hun eindwerk krachtig samenvatten. Dat lijkt zeer eenvoudig: ze schrijven als huiswerk een tekstje van 10 à 15 regels. In de praktijk bleek dat een heuse opgave, vooral voor het Engels. Slechts weinigen weten de juiste Internet-toon te vinden, namelijk ergens tussen het formele en informele in. En weinigen bereiken een duidelijke krachtige tekst. Ook de stijl liet te wensen over. De oorzaak van dit mindere resultaat ligt voor een stuk in het feit dat leerkrachten de taak hebben onderschat. Ook zij dachten dat deze opgave te eenvoudig was voor zesdejaars. Dit jaar heb ik de leerkrachten uitdrukkelijker gevraagd om de leerlingen meer te begeleiden bij hun opdracht.

Ook rond oktober is een inleidende les gegeven over hoe leerlingen best kunnen zoeken op Internet. Internet barst van de informatie, maar soms is het een speld in een hooimijt zoeken. Ik toonde de leerlingen enkele sites met on line encyclopedieën, een aantal zoekrobots, een verzamelsite die links biedt voor bijna elk vak, en een paar sites die bestaande eindwerken, scripties, boekbesprekingen e.d. verzamelen. Zeer belangrijk is dat we leerlingen leren hoe ze met de gegeven informatie zouden moeten omspringen. Iedereen kan immers zomaar zijn eigen pagina's op Internet plaatsen. Dat de inhoudelijke kwaliteit vaak ondermaats is, behoeft geen betoog. Voor leerkrachten ligt de uitdaging in het kritisch (laten) beoordelen van de aangeboden informatie.

INTERESSANTE SITES

De beknopte ENCARTA (<http://encarta.msn.com/find/default.asp>) zoekt op Engelstalige trefwoorden. Vaak is zo'n encyclopedie een goede start als je op zoek bent naar informatie. De Encarta geeft niet alleen een (zeer beknopt) artikel in verband met het onderwerp, maar ook een aantal Web Links: een lijst met Internet-adressen die je kunt aanklikken om je zoektocht op Internet te starten.

De FREE INTERNET ENCYCLOPEDIA (<http://clever.net/cam/encyclopedia.html>) somt een lijst op van onderwerpen. Klik je erop, dan krijg je geen uitleg, maar word je verbonden met een site over het onderwerp.

ALTAVISTA (<http://www.altavista.digital.com/>) is de bekendste zoekrobot. Die zoekt op woorden die op Internet-pagina's te vinden zijn. Belangrijk is dat je het zoeken zoveel mogelijk verfijnt, onder meer door gebruik te maken van aanhalingstekens, het plus- en het minteken.

Er bestaan ook meta-zoekers. WEBCRAWLER bijvoorbeeld (<http://www.metacrawler.com/>) maakt gebruik van de databanken van diverse zoekrobots: LYCOS, INFOSEEK, EXCITE, WEBCRAWLER, ALTAVISTA, THUNDERSTONE en YAHOO.

Een van de beste verzamelsites, met links voor elk vak, is de DIGITALE SCHOOL (<http://digischool.bart.nl/>). Zij wil de mogelijkheden van Internet gebruiken voor het onderwijs. Deze virtuele school is opgebouwd als een echte school: met een directie, secretariaat, leerkrachten, lokalen, enz. Klikken we op 'Vaklokalen' en dan op 'Nederlands', dan krijg je een interessant overzicht van Internet-pagina's voor het vak Nederlands. Een prachtig adres is dat van DE NEDERLANDSE LETTEREN (<http://www.letteren.nl/>). Daar verzamelt P. Wesselman alles wat op het Internet staat in verband met Nederlands. Zeker een bezoekje waard!

Een van de sites die eindwerken verzamelt, is <http://huiswerk.scholieren.com>. Leerkrachten moeten zich goed bewust zijn van het feit dat leerlingen zonder veel moeite boekbesprekingen en andere werkstukken van het net kunnen plukken. De toekomst van ons huiswerk zal voor een stuk door Internet bepaald worden. Een klassieke structurele boekbespreking heeft op die manier bijna geen zin meer. Maar daarom is Internet niet per se een blok aan ons been, het kan integendeel voor nieuwe uitdagingen zorgen. Een haalbare en boeiende opdracht zou kunnen zijn dat leerlingen op Internet op zoek gaan naar drie boekbesprekingen over een bepaald boek, en die beoordelen: is de informatie juist, volledig, kritisch genoeg, enz. Op die manier opent Internet nieuwe mogelijkheden.

Vanaf midden oktober tot eind december zochten de leerlingen op Internet. Ze kregen tussen de middag en na de lesuren de kans om op het net te surfen; dit gebeurde na afspraak en onder toezicht. Informatie konden ze opslaan op een diskette of uitprinten. De ervaring leerde dat leerlingen vooral gebruik hebben gemaakt van het WWW, maar weinig van e-mail en niet van de nieuwsgroepen. De gevonden informatie is geassimileerd in hun eindwerk.

Eind mei moest het eindwerk ingediend worden. De bedoeling was om de beste eindwerken op Internet te plaatsen, maar door omstandigheden is dat er niet van gekomen.

VAKOVERSCHRIJDENDE PARTICIPATIE DOOR LEERKRACHTEN

Tijdens de eerste maanden van het schooljaar zijn alle leerkrachten vertrouwd gemaakt met Internet. In de vrije uren konden men naar hartelust surfen in de computerklas. In samenwerking met de leerlingenraad is gezocht naar sprekers (zowel buitenstaanders als eigen leerkrachten) om de achtergronden van Internet te schetsen en de didactische mogelijkheden van het medium te bespreken.

Op de website van de school konden de leerkrachten terecht voor nuttige links naar bruikbare didactische informatie. Van hen

werd een actieve deelname verwacht. Zij speurden het net af, op zoek naar interessante sites voor hun vak(ken). Ze begeleidten de leerlingen in hun zoektocht naar bruikbare informatie voor hun eindwerk. Ten slotte werden de leerkrachten gestimuleerd om nascholing in verband met informatietechnologie te volgen.

DE TOEKOMST?

Internet wordt een instrument in het didactische proces, en niet alleen in de laatste drie jaren. Elke leraar heeft de verantwoordelijkheid de nieuwe media in zijn cursus te integreren. Voor taalleerkrachten kan een uitwisseling tussen scholen via e-mail tot de mogelijkheden behoren. Ook de mini-onderneming van onze school, die een simulatie nastreeft van het reilen en zeilen van een echt bedrijf, kan Internet gebruiken voor haar doeleinden. Ten slotte zal ook de leerlingenraad gestimuleerd worden zichzelf voor te stellen op Internet. Ons project werkt consoliderend door haar longitudinaal karakter, waardoor continuïteit gewaarborgd wordt.

Tot slot toch nog even vermelden dat je het project van de vierdes kunt bewonderen via onze schoolsite <http://www.ping.be/sigo>. Op dit adres kun je ook terecht voor tientallen links naar boeiende sites voor de leraar Nederlands. Reacties op dit artikel kun je kwijt aan

*Gilbert Deketelaere
IJzerland 12
8310 Sint-Kruis
deket@mail.dma.be*

Noot

- 1 Voor meer achtergrondinformatie over Internet op school verwijzen we naar het artikel van Jan T'Sas in het themanummer van VONK over de nieuwe media (28/1, sept.-okt. 1998, p. 60-75). (nvdr/RR)
- 2 Ik kon mij verheugen over de intense medewerking van Inge Claeys, onze informatiecoördinator.

T U S S E N D O O R

GROOT NEDERLANDS DICTEE

Vier keer al was het Groot Nederlands Dictee, een initiatief van het Davidsfonds, een overweldigend succes. Meer dan 8.000 kandidaten namen eraan deel. Het is stilaan de grootste taalwedstrijd in Vlaanderen en Nederland geworden en daarom kon een vijfde editie natuurlijk niet uitblijven.

Op **zaterdag 27 februari 1999** vinden de preselecties plaats op 44 locaties in Vlaanderen. Daarnaast - en dat is nieuw - zal er ook in Amsterdam en Parijs meegespeeld worden. De preselectie duurt één uur en bestaat uit twee proeven: een gevarieerde spellingtest met meerkeuze-antwoorden en enkele zinnen waarin fouten moeten worden geselecteerd. Er wordt bovendien een aangepaste proef opgesteld voor de jongere deelnemers vanaf 16 jaar, die zo evenveel kansen krijgen als hun wat oudere collega's. Na afloop is er een prijsuitreiking.

De 100 beste deelnemers - 50 volwassenen en 50 jongeren - ontvangen een uitnodiging voor de nationale finale. Deze vindt plaats op **zaterdag 20 maart 1999** in het Vlaams Parlement te Brussel. Voor de finalisten is er een prijzenpot van 650.000 BEF.

Meer informatie:

bij Jan Vaes op het Nationaal Secretariaat van het Davidsfonds,
Blijde-Inkomststraat 79, 3000 Leuven, tel. (016)31 06 00, fax (016)31 06 08.